

Etikmomentet – Innda 2008

Kalle Grill

Avdelningen för filosofi

Föreläsning 1

Grundutbildning vid KTH bör:

- utformas så att de studerande efter genomgången grundutbildning har kännedom om grundläggande etiska begrepp och deras tillämpning på problem och möjligheter inom det egna utbildningsområdet.
 - KTH:s etiska policy nr 4/2006

Etikmomentet

- Föreläsningar
- Rollspel
 - Anmäl dig till en grupp
 - Läs rollspelshäftet i förväg
 - Roller fördelas på plats
- Hemuppgift
 - Läs kompendiet "Teknik och etik"
 - Besvara utvalda uppgifter (2, 10, 12, 17)

Teknik och etik

■ Tekniken

- Formar vår vardagsmiljö
- Medför stora möjligheter och stora risker
- Är svår och dyr att ändra
- Kan utformas på olika sätt
- Främjar olika intressen

Informationshantering

- Nya möjligheter att samla in
 - Transaktioner, skärmdumpar, kameror
 - Enklare och billigare att lagra
 - Digital info tar "ingen" plats
 - Enklare och billigare att sprida
 - Internet etc.
 - Ny möjligheter att bearbeta
 - Scanna mail etc. efter vissa ord, samköra register
- ➔ Tidigare "naturliga" begränsningar faller bort

Registrera körsäkerhet med GPS?

- Vägverket föreslår: Lägre försäkringspremie till de som bevisar körsäkerhet
- GPS-mottagare mäter:
 - Hastighet
 - Läge
 - Tidpunkt
- DISKUTERA: Problem och möjligheter?

Personlig integritet

= Rätt att kontrollera personlig information

- Rättighet?

- Politisk? Moralisk? Juridisk?

- Värde?

- Egenvärde? Instrumentellt värde?

- Vilken information?

PI: De tre principerna

- Begränsa statlig inblandning
 - Undvik kontrollstat typ Orwells *1984*
- Skydd av känslig information
 - Politiska åsikter, medicinska journaler, etc.
- Skydd av privata områden
 - Hemmet, bilen?

PI: Norm efter sammanhang

- Normer reglerar:
 - Insamling av information
 - Spridning av information
- Normer varierar efter sammanhang
- Utformas för att främja grundläggande värden:
 - Fysisk, ekonomisk, social nytta/skada
 - Demokrati
 - Autonomi

Helen Nissenbaum

RAST!

- Anmäl dig till rollspels-grupp!
- Låna rollspelshäfte!
- Köp kompendium! (gärna jämna pengar)

Det rätta och det goda

- Det goda: Vad är viktigt/värdefullt?
- Det rätta: Vad får vi göra? Vad måste vi göra?
- Utilitarism/nyttoetik (utility=nytta)
 - Det rätta = Att främja det goda
- Deontologi/pliktetik (deon=plikt)
 - Det rätta = Att respektera rättigheter, följa plikter/regler
- Dygdeetik/karaktärsetik
 - Det rätta = Att sträva efter att bli en god person och att handla som en god person

Utilitarism & PI

- Så avgörs utilitarismens förhållande till PI:
 - Vad har värde? Har PI egenvärde?
 - Hur främjar vi bäst det som har värde?
 - Lagar/juridiska rättigheter
 - Handlingsregler
 - Enstaka handlingar

Utilitarism och värde

- Hedonistisk utilitarism
 - Välmående
- Preferensutilitarism
 - Önskningar
- Välfärdsutilitarism
 - Resurser
- Ideell utilitarism
 - Lista (Ex: Välmående, autonomi, ekosystem)
- DISKUTERA: Vad har värde? Koppling till PI?

Utilitaristiska kalkyler

- Opersonlig – spelar ingen roll var nytta uppstår (om inte detta är ett värde i sig)
- Kostnads-nyttoanalys (Cost-benefit)
- Riskanalys

Deontologi & PI

- Så avgörs deontologins förhållande till PI:
 - Finns några rättigheter vi måste respektera?
 - Finns några plikter vi måste följa?
 - Hur hanterar vi konflikter?

Prima facie plikter

- Prima facie = vid första påseendet
- Vår faktiska plikt är en sammanvägning av prima facie plikter
- Prima facie plikter som "konkurreras ut" kan ge upphov till restplikter
- Om konflikter inte kan lösas uppstår ett *moraliskt dilemma*

Exempel: Otillbörliga metoder

- En kollega skaffar sig information om en konkurrents affärshemligheter, med din chefs goda minne.
- DISKUTERA:
 - Vilka är dina prima facie plikter?
 - Vilken är din faktiska plikt?
 - Finns några restplikter?

Dygdeetik & PI

- Så avgörs dygdeetikens förhållande till PI:
 - Främjar PI utveckling av en god karaktär?
 - Positiv utveckling under andras blick?
 - Ögontjäneri och icke-autonom utveckling?
 - Vilka karaktärsdrag (dygder) påverkar hur vi förhåller oss till personlig information?
 - Otillbörlig nyfikenhet?
 - Respekt för privatlivet?
 - Positiv nyfikenhet och intresse för andras liv (medmänsklighet)?

Dygdetiken

- Hur avgörs vilka karaktärsdrag som är goda?
 - Mänsklig "blomstring", utveckling
- Handlingsvägledning?
 - Handla som en dygdig person hade handlat

Hur förhålla sig till moralteorierna?

- Samla argument
- Använda den som passar för tillfället
- Välja en och anpassa till egen uppfattning
- Kombinera